

Prof. MUDr. Jaroslav Masopust, DrSc. **(*28. 1. 1929 – †23. 7. 2012)**

V polovině letošních letních prázdnin nás zastihlo smutné oznámení, v němž pracovníci Ústavu klinické biochemie a patobiochemie 2. LF UK a FN Motol s lítostí v srdci sdělili odborné veřejnosti skutečnost, že dne 23. července 2012 navždy odešel pan prof. MUDr. Jaroslav Masopust, DrSc., jedna z klíčových osobností klinické biochemie, ale i 2. lékařské fakulty Karlovy univerzity, také člen redakční rady tohoto časopisu. Byl to vzácný člověk, se smyslem pro humor, milující život, medicínu a biochemii.

Vzpomeňte spolu s námi:

Za profesorem Masopustem

Dne 28. ledna 1929 se v Liberci narodil Jaroslav Masopust, budoucí věhlasný učitel klinické biochemie a patobiochemie. Maturoval na gymnáziu v Děčíně roku 1948 a pak následovala studia na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové, kde od roku 1950 pracoval jako asistent v Ústavu pro lékařskou chemii. Studium lékařství dokončil v roce 1953 v Plzni a promocií 28. listopadu téhož roku v pražském Karolinu Univerzity Karlovy uzavřel hlavní kapitolu příprav na své budoucí poslání. Plzeňské lékařské fakultě zůstal věrný ještě tři roky jako odborný asistent Ústavu pro lékařskou chemii. Avšak již následující rok 1957 počíná svou magickou sedmičkou profesionální osud budoucího mimořádně respektovaného univerzitního profesora klinické biochemie: v roce 1957 úspěšně složil atestaci laboratorních vyšetřovacích metod, po deseti letech (v roce 1967) se stal docentem na Fakultě dětského lékařství a přesně dvacet let poté (v roce 1987) byl jmenován profesorem pro obor klinické biochemie na téže fakultě Univerzity Karlovy, a po dalších deseti letech (v roce 1997) předal vedení Ústavu svému nástupci, aby se mohl ještě plně věnovat pedagogické a publikační práci.

Profesor Masopust zosobňoval tvůrčí činnost, byl nezávislý, netrval na tradicích a konvencích. V letech 1961-1997 byl vedoucím oddělení klinické biochemie dětské fakultní nemocnice a Fakultní nemocnice Motol, a navíc byl také přednostou Ústavu klinické biochemie a patobiochemie 2. lékařské fakulty, který založil a vybudoval. Svě roli učitele a vědce dostal pan profesor například trojicí významných prací: Sérové bílkoviny u dětí za vývoje a v průběhu nemoci, Fyziologie a patologie fetoproteinu, Požadování a hodnocení biochemických vyšetření (1. a 2. díl). Celých sedm let (1990-1997) byl proděkanem 2. LF UK. K vlohám vědeckým a pedagogickým dostal další cenné vlohy – smysl pro všelidskou rovnost a respekt pro každou odlišnost. Byl znám tím, že se mu z duše přičil každý útlak, že nikomu nevnucoval svou vůli, ale naopak předkládal důsledně svůj vlastní názor. Nechtěl vládnout, toužil pouze poučit. Zdá se také jako by byl mentálně dalekozraký. Jeho slavná vizionářská triáda sestávala z představ uplatnění biochemických automatických analyzátorů, počítačů a počítačových sítí a molekulární DNA diagnostiky, o které s nadšením říkal, že to bude metoda třetího tisíciletí. To byla práce. Ovšem nesmíme zapomenout na tu druhou stranu života – odpočinek. Pan profesor Masopust byl také proslaven jako výborný a neúnavný tanečník, ctitel umění, milovník cestování, a na cestách jej věrně doprovázela jeho paní.

Jeho osobnost znamenala příslib do budoucnosti, že člověk bude jednou svobodný. Profesor Masopust byl pověstný svou velkorysostí. Viděl dál než druzí a svým sněním posouval náš obzor.

Richard Průša

Odchod přítele vždy každého z nás nutí k zamyšlení a úvahám typu „proč jsem mu ještě neřekl to a to“, „proč jsem s ním ještě neudělal to a to“, ale především k zamyšlení nad tím, jaký byl a jak velká ztráta je to pro nás, kteří tady zatím zůstáváme. Jaroslav Masopust nepochybně byl velkou osobností, ale především mimořádně slušným člověkem. Nezaprodal se, šel svou cestou, snažil se nikdy nikomu neublížit. Trpělivě budoval své pracoviště, tým lidí a především obor. Kariéru si nebudoval, byť – zaslouženě – přišla paralelně a jaksi „sama“.

Snoubí-li se slušnost a čest s mimořádným mozkiem, jde o kombinaci hodně vzácnou. Pokud takový člověk je navíc otevřený, přátelský a dělá vše pro to, aby ostatním pomohl, pak je to ještě vzácnější.

Jaroslav jistě nebyl svatý a určitě by si nepřál, abychom mu dělalí svatozář. Byl však člověk velmi vzácný, který byl určitě jedním z otců oboru. Otcem laskavým, vedoucím obor správným směrem, dokonce otcem oblíbeným, byť občas ne zcela pochopeným. Desítky let do nás vnucoval přesvědčení, že molekulární (jak sám tvrdil, tak správně je molekulová) biologie je perspektivou oboru – a pořád se podle toho nechováme. Jeho encyklopedické znalosti jej předurčovaly k neúnavnému diskutérství na všech kongresech. Byl zajímavým diskutérem i na mimo-biochemických fórech, například ve Vědecké radě University Karlovy. Tam také diskutoval téměř ke každé profesuře z jakéhokoli oboru a s postupujícím věkem vkládal do otázek osobní prožitky, typu „když já jsem měl hepatitidu, tak...co si o tom myslíte?“.

Vzpomínejme na něj laskavě a s úsměvem, bude rád.

Vladimír Palička

Setkávání s profesorem Masopustem

První moje setkání s Vámi bylo při mém studiu medicíny na fakultě, kdy jsem učil studenty a seznámil jsem se s publikací – Požadování a hodnocení biochemických vyšetření I a II, které mne přiblížily světu klinické biochemie. Tuto dvoudílnou knížku jsem mnohokrát otevřel a četl při studiu interny a klinické biochemie, při přípravě na zkoušky a atestace. Bohužel je nyní nemohu moc ukazovat, neboť obal a stránky jsou zašedlé, mírně špinavé s mými poznámkami.

Další setkání byla v auditoriích poslucháren a přednáškových místnostech, kdy jsem obdivoval Vaše zaujetí pro obor a schopnost podněcovat také u ostatních zájem o poznávání a hledání podstaty problému.

Naše setkávání se postupně stávala častějšími při různých příležitostech odborných a společenských. Často jsme spolu hovořili o různých tématech vážných i veselých, při jednání vědeckých rad Univerzity Karlovy nebo 2. lékařské fakulty, kam jsem po šest let docházel. Dozvěděl jsem se o Vaši vášni pro potápění v tropických mořích a cestování po různých zajímavých místech a setkávání s příjemnými lidmi.

Vždy jsem oceňoval Vaše hluboké znalosti, které nejsou strnulé a v posledních letech je pro mne zážitkem číst Vaše články o signálních kaskádách a regulaci patologických procesů, molekulární medicíně a nových trendech, kterými se současná medicína ubírá.

Kladete zasvěcené otázky při různých jednáních, které bývají někdy i koreferátem k danému tématu. Otázky jsou zasvěcené, což mohu potvrdit, když jste mi položil otázku, co by člen komise pro doktorské dizertace z oblasti oxidačního stresu a ledvin.

Vrátím se k imaginárnímu setkávání s Vaším dalším dílem – Klinická biochemie – požadování a hodnocení biochemických vyšetření. Oba díly mám doma ve své knihovně, nejsou v takovém stavu jako zmiňované první dílo, ale to již je dáno kvalitnějším tiskem a obálkou a nikoliv tím, že bych si v tomto díle nečetl. V této knize mám věnování od Vás: „Jedině vzdělaný lékař může naplnit své medicínské poslání“.

V posledních letech naše schůzky či rozhovory byly intenzivní, neboť jste připravoval plenární přednášku na světový kongres ISOBM (International Society for Oncodevelopmental Biology and Medicine), které se uskutečnilo v září 2007 v Praze. Je samozřejmé, že tématem nemohlo být nic jiného než Vaše láska – Alfa-fetoprotein, jehož jste spoluobjevitelem.

Možná si to my, co Vás známe z akcí univerzitních, fakultních či odborných, ani neuvědomujeme, že jste spoluobjevitel významné molekuly s řadou zajímavých funkcí. Měl jsem radost, že jste se při kongresu v Praze setkal s řadou Vašich přátel a kolegů z celého světa. Na letošním kongresu v Tokiu, každá přednáška týkající se problematiky alfa-fetoproteinu Vás alespoň jedenkrát či vícekrát zmínila, i když výslovnost Vašeho jména byla velmi zajímavá, a pokud bych neviděl na projekci Vaše jméno, tak bych ani netušil, že jste to Vy. Protože Vaše jméno v japonské angličtině či americké angličtině je zcela odlišné od české reality.

Vážený pane profesore,

Bohužel naše setkávání budou nyní v duši a ve vzpomínkách

Tomáš Zima

Odešel J. Masopust.

Zůstal po něm smutek ze ztráty velké osobnosti, vědce, charakterního muže, přítele. Zůstává po něm nesmazatelná stopa v české klinické biochemii.

Hořejší si u nás první uvědomil možnosti, které může přinášet chemická analýza v medicíně. Řada následovníků (Slavík, Michalec, Hrabáně, Vyhnánek, Bártek, Kulenda, Jícha aj.) začala budovat chemické laboratoře, Homolka vytvořil ucelený metodický základ oboru, Nejedlý otevřel oblast klinické práce biochemiků, Mašek si uvědomil možnosti výpočetní techniky pro obor.

Co přinesl Masopust?

Bylo toho hodně, byla to ale především celoživotní, systematická snaha po exaktním poznání a poznávání vědeckých základů našeho oboru, klinicky orientované patofyziologie a patobiochemie, které mění empiricky laboratorní servis ve vědeckou disciplínu, která vytváří podmínky pro účinnou spolupráci se stále se rozšiřující řadou klinických oborů.

Světově prioritní objevy J. Masopusta o významu alfa-1-fetoproteinu pro onkologickou a hepatologickou diagnostiku vycházely právě z jeho zcela mimořádných znalostí metabolických procesů a souvislostí v průběhu lidské ontogenézy, z každodenní cílevědomé a vytrvalé práce a studia. Někdy jsme žertem říkali, že Masopust všechno ví a všechno umí. Neměl k tomu daleko. Dokázal přitom zůstat skromný, vstřícný, vždy ochotný, charakterní, zásadový.

Zůstal svým způsobem po celý život mladý. Nikdy ho neopustila a stále ho uspokojovala kreativita, touha poznávat, poznané předávat a realizovat. Jen několik desítek hodin než odešel, nechal do redakce doručit rukopis publikace, typicky exaktně zpracované a dokumentované, bohužel se vzkazem, že je to publikace poslední.

Díky, Jarku, za ni, díky za vše. Budeš nám chybět!

Miroslav Engliš

...posuzovat odborné aktivity odcházejícího podle počtu publikací, přednášek aj. není žádný kumšt. Ale ověřit, jak uměl vidět dopředu, jak by se měl obor vyvíjet nebo směřovat, jaká doporučení realizovat - to je dáno jenom někomu. To vyžaduje nejenom vrcholnou odbornost, ale i představitost, trpělivost, taktiku a i umíněnost. Toho všeho měl Jarda dostatek.

...vzpomínám, že jako ministerský metodik to u Prof. Homolky neměl po Doc. Maškovi moc snadné. Často bylo třeba věci akutně řešit a „ukormidlovat“ hlavního odborníka ministerstva tam, kam bylo potřeba. Na to měl trpělivosti dostatek a důmyslnou taktiku. Mne když prof. vyhodil, tak jsem se uražený hned tak nevrátil, ale Jarda ano a vydržel sedět v předpokoji i několik hodin. Diskutoval s přicházejícími i odcházejícími spolupracovníky o naléhavém problému, který se řeší až pan profesor nevydržel, změkl a docentem navržené metodické doporučení podepsal. Svědčí to o Jardově lidském pochopení, taktickém důvtipu a smyslu pro maličkost. Protože maličkost budí dokonalost a dokonalost už není maličkost!

Josef Hyánek

Prof. Masopust byl výjimečný člověk. Velice vzdělaný, velice pilný a velice skromný. Moc jsem si jej vážil též proto, že člověk jeho kvalit se dovedl přátelsky chovat a komunikovat s lidmi, kteří jeho kvalit zdaleka nedosahovali. Čist jeho odborné články, nabité recentními informacemi ze subbuněčné sféry, bylo něco, co se někdy dalo chápat jen s největším soustředěním a opakovaným čtením.

Jeho velkou radostí bylo potápění se v moři a pozorování podmořského života. Při jedné z cest autobusem do Německa jsme shodou okolností seděli vedle sebe. Vrátil se právě z dovolené na Seychelách a podrobně mi líčil zážitky z potápění. Na vlastní oči jsme pak jednou na zámku v Poděbradech, při narozeninách Honzy Továrka, viděli, jak se jako první v poměrně chladnějším počasí vrhl do vln bazénu, aby na dně vylovil některou z cen.

Byl to zkrátka skvělý člověk, na kterého se nedá zapomenout.

Karel Kalla

Jak se Jarek stal prvním profesorem klinické biochemie

Po splnění všech náležitostí profesorského řízení volala tehdy doc. Masopustovi ministerská úřednice, jaký že to obor dělá, aby mu to napsala na profesorský diplom. Doc. Masopust popravdě odpověděl, že klinickou biochemii. Tento obor nepatřil do souboru disciplín, ve kterých se jmenovali profesoři (předchůdci byli profesoři interního lékařství nebo biochemie). Doc. Masopust se tak vlastně nedopatřením stal prvním profesorem klinické biochemie, ačkoliv původně profesorské řízení směřovalo k biochemii.

Petr Štern

Jarda....

Do oboru klinické biochemie jsem nastoupil začátkem roku 1970. Doc. Jaroslav Masopust byl pro každého, kdo chtěl v oboru aktivně odborně pracovat, a tedy i pro mne, naprosto nepřehlédnutelný! Ať jste sledovali publikace, skripta, odborné přednášky, kurzy IPVZ, vždy jste na něj osobně, či na jeho jméno někde narazili. A vždy se jednalo o hodnotné, vysoce erudované odborné články, či texty. Až do osmdesátých let jsme se znali spíše formálně. Přiblížili a sblížili jsme se za pro mne poměrně dramatických okolností. Od roku 1980 jsem vedl standardizační a unifikační komisi v klinické biochemii, která působila jako poradní sbor hlavního odborníka Ministerstva zdravotnictví celorepublikově. Po principiálních neshodách s bývalým hlavním odborníkem jsem se rozhodl svou funkci položit a odjel jsem proto na léčebně preventivní odbor MZd (tehdy sídlilo MZd v ulici W. Piecka na Vinohradech). Tam jsem svou rezignaci předával sekretářce paní Rejzkové. Paní Rejzková mi po přečtení mého expozé řekla: „Pane doktore, prosím, nespěchejte a počkejte s rezignací ještě chvíli...!“ Pak vytáhla ze „šuflíku“ ještě tiskařskou černí vonící dekret, který sděloval, že ke dni tomu a tomu se hlavním odborníkem pro klinickou biochemii MZd ČSR stává doc. Jaroslav Masopust! Ještě tentýž den jsme s kolegou Gustou Louženským koupili láhev šampaňského a odjeli do motolské nemocnice za Jaroslavem s gratulací. Po gratulaci ke jmenování jsem složil svou funkci již přímo jemu s tím, že jsem si vědom toho, že vedoucí pracovník si musí vybrat své spolupracovníky sám „k obrazu svému“. Jarda mi na to řekl: „Josefe, neblbni a dělej to dál!“ A od toho dne se datuje mé nejkrásnější období naší společné práce v oboru. A myslím si, alespoň podle reakcí kolegů soudě, že to nebyl a není jen můj názor. Takových nás bylo mnohem více. Naše spolupráce s Jardou byla po celou dobu vynikající, naplňovala mne a uspokojovala, a budu na ni mít stále nejhezčí vzpomínky. Jen pro shrnutí dva z mnoha a mnoha momentů, které mi utkvěly v paměti a Jardu dobře charakterizují.

Zasedání standardizační komise se konalo 4 až 6krát ročně, většinou v budově MZd. V mezidobí si mne Jarda poměrně často zval k němu do Motola, vždy k projednání nějakého aktuálního problému oboru či MZd, který se týkal činnosti komise. Bylo to většinou k polednímu a zval mne přitom zároveň i na oběd a to jeho oblíbenou „čočovicí s dalamánky“. Tuto mu vždy donesli v kastrůlku přímo do jeho pracovny anebo ji měl už s sebou. Jednou jsme se zasekli na nějakém problému onkologických vyšetření a nevěděli jak dále. Tu vzal Jaroslav telefon a za chvíli přišel pan prof. Josef Koutecký (z nedaleké onkologické kliniky), tehdy hlavní zástupce oboru onkologie a společně jsme daný problém na místě vyřešili, závěry zapsali a prezentovali. Jarda měl vždy jednoznačný „tah na branku“ a jeho styl práce mi nesmírně vyhovoval. Nezabýval se maličkostmi, neutápěl se v balastu a okrajových

věcech, ale vždy šel přímo k meritu věci a to rychle, věcně a správně. Svoji povahou byl Jaroslav přímo předurčen k tomu, aby byl kvalitním vedoucím pracovníkem. Byl výborný organizátor, noblesní člověk, oblíbený a respektovaný i u svých kolegů a ostatních odborníků, vtipný, sebekritický, s vynikajícími znalostmi a obrovskou odbornou erudiicí. Navíc se nám postupně zejména s jeho pomocí podařilo zajistit dostatečnou světovou odbornou databázi publikací i přístup k odborným textům, které byly tehdy v ČSSR jen těžko dostupné.

Standardizační komise snad poprvé v Československu kvalitním způsobem experimentálně i matematicky zpracovala exaktní referenční intervaly pro základní biochemické analyty a parametry. Více než roční „neplacená“ práce mnoha lidí a mnoha pracovišť vznikla pod vedením Janka Bally z Prešova, Jana Hendla z Prahy a jejich spolupracovníků a byla i publikována. Zde se však objevil „kámen úrazu“. Referenční intervaly pro rutinní enzymy (zejména ALT a AST) tak, jak je určila tato skupina se dost lišily od mnoho let dříve používaných (jejich horní meze byly výrazně vyšší, např. u ALT $M = 1,08$ a $\bar{Z} = 0,68 \mu\text{kat/l}$, a u AST $M = 0,73$ a $\bar{Z} = 0,52 \mu\text{kat/l}$). To samozřejmě způsobilo značný rozruch u mnoha klinických biochemiků a pobouřilo to i řady odborníků z jiných zásadních oborů medicíny. Jaroslav s těmito vyššími hodnotami referenčních intervalů rutinních enzymů nesouhlasil také a na jednání standardizační komise při projednávání tohoto bodu vznikl zásadní spor. Několik hodin jsme se o tom přeli, ostře diskutoval snad každý s každým a nedohodli jsme se na konečném závěru. Jarda mne po jednání požádal, abych se u něj stavil a donesl mu podklady k této (dle mého názoru) brilantní odborné práci kolegů. Podrobně vše prostudoval, zeptal se ještě na některé podrobnosti a nechal si doručit potřebnou literaturu a do příštího jednání komise uznal sebekriticky svoji chybu a přiznal práci kolegů absolutorium a z pozice hlavního odborníka plně nové referenční intervaly akceptoval, podpořil a prosadil. O jeho velikosti svědčí i to, že dovedl veřejně přiznat svůj odborný omyl a ihned jej plně napravit. Přitom to samozřejmě neměl vůbec lehké, protože velmi silné, klíčové obory medicíny jako chirurgie či interna změny referenčních intervalů rutinních enzymů nechtěly dlouho vůbec akceptovat. Přátelé, ty referenční intervaly se ale používají dosud!

Snad závěrem, co k jeho odchodu píše náš kolega ze Slovenska:

„Jarda bol borec, vynikajúci odborník a veľmi sympatický človek. Je to veľká škoda. Ja som si ho veľmi vážil a obdivoval. Mal skvelý prístup k životu aj k práci. Skrátka, on bol originál!!!!“

Čest jeho památce....

Josef Kratochvíla

Zamýšlení nad koncem dobrého člověka

Vždy, když zemře známý člověk, vzpomíná se jeho zásluh skutečných a někdy i domnělých, jeho vynikajících vlastností, které se případně někdy i přikrašlují a zveličují. V případě pana profesora se něco takového zdá být zbytečné. Nevím o tom, že by někomu ublížil, opravdu nevím o tom, že by si ho někdo nevážil. Měl mnoho hezkých zájmů a zálib, ale nevím o žádných větších, než o laborator a medicínu až do poslední chvíle. Piši zde medicínu a myslím lidí, její často poněkud zapomínaný vlastní předmět a cíl.

O starořeckém filozofovi Diogenovi se traduje, že chodil v poledne po athénské agoře s rozžatou lucernou a na otázku, co to má znamenat, odpověděl, že hledá člověka. Docela si dovedu v naší době představit někoho, kdo hledá člověka v medicíně. V té vysychající etické polopoušti. Opravdového, soustředěného přednostně na lidi a problémy jejich zdraví a chorob, jak se na lékaře sluší a patří. Často mě napadá při četbě a poslechu úvah mnoha současných provozovatelů a podnikatelů v laboratorní péči, jak silných luceren a kolika Diogenů by bylo zapotřebí. Kdybych nějakého takového hledače lidí potkal před 20. červencem 2012, doporučil bych mu profesora Masopusta.

Nemyslím, že by bylo třeba být příliš smutný nad jeho skonem. Prožil neobyčejně užitečný život a jsem přesvědčený, že v něm byl šťastný. Kolika z nás se to povede?

Bedřich Friedecký

Jaroslav Masopust zemřel. Tři slova, z nichž jde smutek a za kterými je současně celý velký život velkého člověka. S radostí jsme mu gratulovali k osmdesátinám, psali a sdělovali jemu i ostatním, čím vším nás obohatil, jak nám pomáhal, proč si ho tak vážíme a za co mu děkujeme. Možná nebylo vše napsáno, jak to u velkých lidí ani nejde. Ale vzpomínky, slova, fakta – jakkoli potřebná – jsou teď jen obalem hlubokého smutku. S Jarkem odešlo cosi lidsky podstatného.

Antonín Jabor

Co to je téměř 10 let v životě lidském? V mém případě je to čas, jehož pracovní část jsem prožila v Ústavu klinické biochemie, trůfám si říci, po boku pana profesora Jaroslava Masopusta. Mé setkávání s emeritním přednostou vždy bylo velmi přátelské. Potřebovali jsme se. On mne na zajištění pracovní pohody a já jeho pro jeho odborné znalosti a lidskost. Byl to člověk, který se zajímal o svůj personál. Který sledoval, jak je postaráno o vztahy na pracovišti. Nejen vnímal důležitost i této oblasti v klinické laboratoři, ale živě se zajímal o to, kdo a jak se v „jeho“ laboratoři o tuto stránku stará. Takže při pomyšlení na pana profesora se mi vybaví nejen jeho obrovská erudovanost, neutuchající zájem o medicínu, ale i úžasné vnímání zaměstnanců laboratoře jako celku. Netápal v tom, co by měl

dělat v laboratoři lékař, čím se má zabývat analytik, jestli laborant smí samostatně pracovat a uměl dát najevo, že bez sanitářů prostě ta laborka taky nepojede. Nechodil se zvednutým nosem a při rozhovoru se nestalo, aby koukal skrz člověka. Zcela evidentně to neměl zapotřebí. Asi netušil, že jsme se od něj učili, aniž by přednášel.

Martina Bunešová

Osobnost, úcta, obdiv.

Dalekosáhlé, nepřetržitě aktualizované znalosti, které nezištně předával dál.

Ctil práci kolegů, bez ohledu na „profesní příslušnost“, reagoval na vycházející publikace blahopřejným pozdravem, pochvalným komentářem i doplňujícími dotazy ... takže „přátelským diskutérem“ a inspirujícím učitelem těm, kteří chtěli naslouchat, zůstal i mimo konferenční sály, ve sféře elektronické komunikace.

Krom jiných ocenění byl prvním držitelem nejvyššího ocenění ČSKB - Hořejšího medaile.

Byl mnohaletým členem Redakční rady tohoto časopisu, jeho podněty na jednání Rady byly vždy přínosné k oživení obsahu časopisu a směřovaly k dnes mnohdy opomíjené jazykové úrovni publikovaných textů. Redakční spolupráce s panem profesorem byla pro mne vždy jistotou spolehlivosti na včas a precizně vypracovaný recenzní posudek, který autorům, mnohdy s určitou dávkou shovívavosti naznačí, jak je text vhodné upravit. I tady nám už teď chybí.

Byl slušný, laskavý, společenský, veselý a přející ... byl to PAN profesor Masopust

Jaroslava Vávrová